

Ο Πύργος των Ανέμωνων στην Αθήνα.

Σχέδιο του Φ. Κόντογλου για το «Ρολόι των Ανέμων».

Παλιά και νέα πόλη

Εργασία ευαισθητοποίησης και περιγραφής των αξιόλογων κτιρίων του Αγρινίου και της ευρύτερης περιοχής.

Ομάδα κειμένων:

- α) **ΠΑΤΡΩΝΗΣ, Κ.** «Η εξέλιξη της αρχιτεκτονικής κατά τους νεότερους χρόνους στο Αγρίνιο». Απόσπασμα από ανακοίνωση στο Α' Ιστορικό-Αρχαιολογικό Συνέδριο Αιτωλοακαρνανίας (Αγρίνιο, 1987).
- β) **ΠΑΤΡΩΝΗΣ, Κ.** «Κρίμα να χαθεί...» Δημοσίευση στο περιοδικό *Ρίζα*.
- γ) Αιτιολογική έκθεση για την έκδοση υπουργικής απόφασης.
- δ) Περιγραφή των προτεινομένων για χαρακτηρισμό «διατηρητέων» κτιρίων του Αγρινίου.
- ε) **ΧΑΤΖΗΣ, Δ.** [Η συνοικία των ταμπάκηδων]. Απόσπασμα από το βιβλίο *Το τέλος της μικρής μας πόλης*.
- ς) **ΤΣΕΛΕΜΠΙ, Ε.** [Η καλύβα του Πλάτωνα]. Απόσπασμα από το *Οδοιπορικό (Σεγιάχατναμέ)*.

Κώστας Πατρώνης,

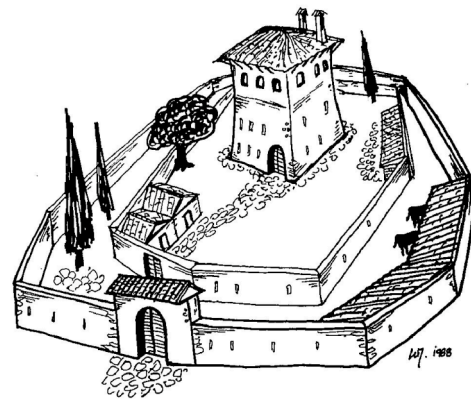
Η εξέλιξη της αρχιτεκτονικής κατά τους νεότερους χρόνους στο Αγρίνιο

Προστασία και αξιοποίηση διατηρητέων κτισμάτων

Η περιοχή στην οποία βρίσκεται το σύγχρονο Αγρίνιο διασώζει ίχνη διαρκούς ανθρώπινης δραστηριότητας από τα προϊστορικά χρόνια. Η σημερινή πόλη είναι κτισμένη 2 χλμ. ανατολικά από το αρχαίο Αγρίνιο, το οποίο άκμασε κατά τους κλασικούς χρόνους και του οποίου σώζονται ίχνη από το τείχος και την αγορά.

Το σύγχρονο Αγρίνιο φαίνεται να οικίστηκε για πρώτη φορά γύρω στα μέσα του 13ου αιώνα από νομάδες Βλάχους που έφεραν τα κοπάδια τους για βοσκή· σ' αυτούς οφείλεται πιθανώς και η πρώτη ονομασία του, *Βλαχοχώρι* (= Βραχώρι).

Τους πρώτους αιώνες της ύπαρξής του το Βραχώρι υπήρξε, προφανώς, ένας μικρός αγροτοκτηνοτροφικός οικισμός και οι κάτοικοί του ζούσαν σε καλύβες. Όμως η προνομακή γεωγραφική του θέση (στο άκρο του εύφορου μεγάλου κάμπου, κοντά στις λίμνες Τριχωνίδα και Λυσιμαχία, πλησίον του Αχελώου) και άλλοι λόγοι συντέλεσαν ώστε να μεταφερθεί εκεί κατά τα τέλη του 17ου αιώνα η τουρκική διοίκηση, που ως τότε είχε έδρα τον Αετό του Ξηρομέρου. Το Βραχώρι έγινε έτσι πρωτεύουσα του Κάρλελι, της σημερινής Αιωτολοακαρνανίας δηλαδή, και αμέσως άρχισε η ανάπτυξή του: πολλές πλούσιες τουρκικές οικογένειες εγκαταστάθηκαν εκεί, χτίστηκαν πολλά δώροφα αλλά και τριώροφα σπίτια, αληθινά φρούρια, με μεγάλο όγκο και διπλό ή τριπλό περιτείχισμα γύρω από τις αυλές τους, μοναδικό φαινόμενο στην Ελλάδα — αν εξαιρέσουμε τους πύργους της Μάνης.

Οχυρός πύργος-κατοικία των Τούρκων του Αγρινίου (σκαρίφημα βασισμένο σε περιγραφή).

Δυστυχώς, δεν έχει μείνει κανένα από αυτά τα κτίρια, γιατί το Βραχώρι πυρπολήθηκε από τους ίδιους τους κατοίκους του το 1822 για να μην εύρει κατάλυμα το στράτευμα του Κιουταχή που πλησίαζε προς το Μεσολόγγι.

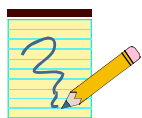
Πριν λίγα χρόνια υπήρχαν ακόμη μερικά σπίτια με καμάρες και χαγιάτια που διατηρούσαν αρκετά στοιχεία τούρκικης αρχιτεκτονικής. Σήμερα, τα μόνα απομεινάρια της τουρκοκρατίας στο Αγρίνιο είναι ο μιναρές στο Ζαπάντι και το δίτοξο πέτρινο γεφύρι-υδαταγωγός στη συνοικία Συκούλα.

Το Αγρίνιο παρέμεινε μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα ένα μικρό, ασήμαντο χωριό τριών ως πέντε χιλιάδων κατοίκων. Όμως εκείνα τα χρόνια η ανάπτυξη της καλλιέργειας του καπνού, η σιδηροδρομική σύνδεσή του με την Πάτρα, η εμφάνιση προοδευτικών εμπόρων και δημάρχων δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της πόλης και τον πλουτισμό της. Χαράχτηκαν δρόμοι και πλατείες, χτίστηκαν αρκετά ωραία νεοκλασικά κτίρια και άλλα οικοδομήματα, μεγάλες αποθήκες καπνού, τράπεζες, σχολεία, εκκλησίες.

Τα περισσότερα ιδιωτικά οικήματα παρέμεναν ασοβάτιστα, με εμφανή τη χαρακτηριστική γκριζογάλαζη πέτρα στην τοιχοποιία, η οποία προερχόταν από τα νταμάρια της Αγίας Παρασκευής, λίγο έξω από την πόλη. Η κατασκευή προσεγγμένων σπιτιών συνεχίστηκε έως τον μεσοπόλεμο και αργότερα ακόμη. Μέχρι το 1965-1970 η πόλη διατηρούσε ακόμη το χειροτεχνημένο και ανθρώπινο πρόσωπό της.

Μέσα σε είκοσι χρόνια, το σύστημα της αντιπαροχής και της πολυκατοικίας, που ήρθε με μικρή καθυστέρηση από την Αθήνα, σάρωσε κυριολεκτικά τα παλιά σπίτια, ιδίως αυτά του κέντρου της πόλης. Έτσι, σήμερα έχουν απομείνει ελάχιστα αξιόλογα από αυτά και ο κάθε χρόνος που περνά αφήνει και λιγότερα πίσω του.

(Απόσπασμα από ανακοίνωση στο Α΄ Ιστορικό-Αρχαιολογικό Συνέδριο Αιτωλοακαρνανίας (Αγρίνιο, 1987). Το κείμενο τροποποιήθηκε ελαφρά με ευθύνη του διδάσκοντος.)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Κ. Πατρώνης, [Η εξέλιξη...]

1. Ο συγγραφέας κάνει μια μικρή αναδρομή στις οικιστικές φάσεις του Αγρινίου. Ποιες είναι αυτές και ποια στοιχεία τους διασώζονται μέχρι σήμερα;
2. Από ένα σημείο και ύστερα ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι ξεκίνησε η καταστροφή των παλιών σπιτιών. Με αφετηρία το κείμενο εντοπίστε τις αιτίες του φαινομένου.
3. Θυμηθείτε και καταγράψτε την κατεδάφιση ενός παλιού κτιρίου με το οποίο ήσαστε συνδεδεμένοι συναισθηματικά.

Κρίμα να χαθεί...

Ένας θησαυρός για το Αγρίνιο το αρχοντικό Ξηντάρα-Φαφούτη

Του **Κώστα Πατρώνη**

Στην οδό Μπαϊμπά, στο νούμερο 28, στέκει το αρχοντικό ιδιοκτησίας Φαφούτη-Ξηντάρα, σχεδόν έναν αιώνα τώρα. Το πιο όμορφο κτίριο της πόλης, αν αφήσουμε τη φαντασία μας να το δει όπως ήταν στα νιάτα του ή όπως μπορεί να γίνει και τώρα, αν αποκατασταθεί στην αρχική του μορφή.

Χτίστηκε το 1905. Το κτίριο συνολικά είναι διώροφο, με το ισόγειο να προορίζεται για εμπορική χρήση και τον πάνω όροφο για κατοικία. Η πρόσοψή του χαρακτηρίζεται από τριπλά συμμετρικά ανοίγματα σε κάθε όροφο, με ελαφρά προεξέχον το μεσαίο τμήμα, στοιχείο που προσδίδει δυναμικότητα στο σύνολο. Κάθε άνοιγμα τονίζεται με περιβάλλουσα κορνίζα και προεξέχον γείσο, ενώ το μπαλκόνι, στο κεντρικό άνοιγμα του πάνω ορόφου, στηρίζεται από μαρμάρινα πελεκητά φουρούσια. Στη δεξιά του πλευρά υπάρχει ωραία χυτοσιδερένια σκάλα, η οποία οδηγεί από την αυλόπορτα στην πόρτα υπηρεσίας του πάνω ορόφου.

Στο εσωτερικό του το κτίριο διαθέτει περίτεχνες ζωγραφιές στα ταβάνια (οροφोगραφίες) εξαιρετικής ομορφιάς, που από μόνες τους αποτελούν σπάνια έργα τέχνης. Δείγματα μόνο από αυτές βλέπετε στις φωτογραφίες γιατί υπάρχουν σε όλα τα δωμάτια, διαδρόμους και βοηθητικούς χώρους.

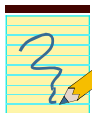
Το κτίριο όμως αυτό κινδυνεύει άμεσα να γκρεμιστεί, όπως και αρκετά ακόμη ωραία παλιά κτίρια που έχουν συνδεθεί με την ιστορία της πόλης μας. Ήδη έχει βγει πωλητήριο στην είσοδό του. Και αυτά συμβαίνουν σε μια εποχή που το Αγρίνιο, όπως και οι περισσότερες πόλεις μας, κατάντησε ήδη μία α-πρόσωπη και αφόρητη τσιμεντούπολη.

Ωστόσο η εξέλιξη του πολιτισμού προϋποθέτει τη μνήμη των ανθρώπων, τη διατήρηση της παράδοσης και των έργων του πολιτισμού. Το αρχοντικό του Ξηγτάρα πρέπει άμεσα να κηρυχθεί διατηρητέο από τα Υπουργεία Χωροταξίας και Πολιτισμού και να αγοραστεί από το κράτος, το Δήμο ή κάποιον άλλο φορέα.

Είναι ιδανικό για μουσείο της πόλης ή ανάλογη χρήση. Ένα μεγάλο, όμορφο, ψηλοτάβανο αρχοντικό με οροφोगραφίες και αρκετό ακάλυπτο χώρο πίσω του. Τι άλλο θέλετε;

Ας κινηθούμε αμέσως. Αλλιώς θα είναι ντροπή για το Αγρίνιο και τους Αγρινιώτες να χαθεί αυτό το απόκτημα για την πόλη μας!

(κείμενο από τον περιοδικό τύπο, με ελάχιστες τροποποιήσεις από τον διδάσκοντα)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Κ. Πατρώνης, «Κρίμα να χαθεί...»

1. Εντοπίστε στο κείμενο στοιχεία της περιγραφής του κτιρίου στο οποίο αναφέρεται.
2. Ποια είναι η λύση που προτείνεται για τη διάσωση του κτιρίου;
3. Γιατί ο συγγραφέας υποστηρίζει τη διατήρηση του κτιρίου; Συμφωνείτε με τους λόγους που προβάλλονται;
4. Ανατρέξτε στο κείμενο του Κ. Πατρώνη και εντοπίστε τα άμεσα σχόλια που περιέχει, σημειώνοντάς τα.

Καπναποθήκες Αφών Παπαπέτρου, Αγρίνιο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩ. Δ. Ε.
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

Αθήνα, 10 Ιουνίου 1988

Προς: Κατάλογος Ιδιοκτητών
και Διευθύνσεων τους

ΘΕΜΑ: «Κοινοποίηση αιτιολογικής έκθεσης.»

Σας κοινοποιούμε φωτοαντίγραφο της αιτιολογημένης έκθεσης για τον χαρακτηρισμό 20 κτιρίων ως διατηρητέων στο Αγρίνιο (βλέπε κατάλογο ιδιοκτητών), με συνακόλουθο καθορισμό ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης,

προκειμένου να εκφράσετε τις απόψεις σας όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παρ. 2 του Ν. 1577/85 περί «Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού».

Σας πληροφορούμε ότι σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις θα πρέπει να μας απαντήσετε μέσα σε ένα μήνα.

Η Διευθύντρια

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΘΕΜΑ: Χαρακτηρισμός 20 κτιρίων ως διατηρητέων στο Αγρίνιο και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.

Ο Δήμος Αγρινίου, στην προσπάθεια διάσωσης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του τόπου, έστειλε στην Ε.Π.Α.Ε. μέσω του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου, πρόταση για την κήρυξη 44 κτιρίων ως διατηρητέων. Η Ε.Π.Α.Ε. συμφωνεί με την πρόταση του Δήμου, με την υπ' αρ. 64964 / 4851 / 13-10-87 γνωμάτευσή της.

Το Αγρίνιο, εμπορική κυρίως πόλη, γνώρισε μια ιδιαίτερη οικονομική άνθιση στις αρχές του αιώνα, προϊόν της οποίας υπήρξε μια σειρά αξιολογών κτιρίων. Η καταστροφή των περισσότερων από αυτά, η οποία ακολούθησε, προκάλεσε την αλλοίωση του ιδιαίτερου χαρακτήρα της πόλης. Το νεοδομημένο περιβάλλον διαμορφώθηκε στα ελληνικά μεταπολεμικά πρότυπα, χωρίς ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, χωρίς τοπική έκφραση που να υποδηλώνει την ιστορική συνέχεια του αστικού χώρου.

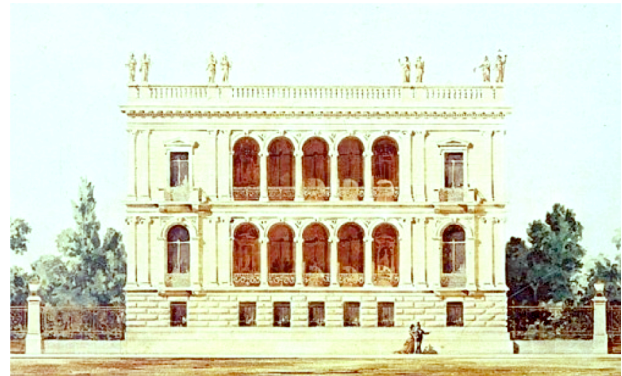
Προτείνουμε, σε πρώτη φάση, την κήρυξη 20 κτιρίων ως διατηρητέων, με σκοπό να ακολουθήσει η κήρυξη των υπολοίπων. Τα προτεινόμενα ως διατηρητέα κτίρια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για πολιτιστικές, εκπαιδευτικές λειτουργίες ή για κτίρια γραφείων. Συγκεντρωμένα στο κέντρο της πόλης, γύρω από τις πλατείες, συνδυάζουν δύο χρήσεις (κατάστημα ή αποθήκη στο ισόγειο, κατοικία στον όροφο). Η πρόταση περιλαμβάνει επίσης ειδικά κτίρια: καπναποθήκες, σιδηροδρομικό σταθμό, τη δημοτική αγορά, σχολικά κτίρια τα οποία έχουν αξιόλογα νεοκλασσικά ή εκλεκτικιστικά στοιχεία.

Σαν σύνολο, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν τα τελευταία δείγματα ενός ιστορικού κέντρου της πόλης. Πιστεύουμε ότι η διατήρησή τους θα πλουτίσει την πόλη και θα συμβάλει στην τόνωση του ιστορικού, τουριστικού και αισθητικού ενδιαφέροντος για το Αργίριο.

Κατάλογος προτεινόμενων κτιρίων

	Διεύθυνση	Ιδιοκτήτες	Παρ/σεις
1	Μπαϊμπά 42 Ο.Τ. 113	Ελ. Φαφούτη-Ξηντάρα	
2	Χ. Τρικούπη Ο.Τ. 118	Οικ. Παναγόπουλου	
3	Μακρή- Δεληγιώργη Ο.Τ. 185	Παπαστράτος	
4	Μακρή Ο.Τ. 110	Παπαϊωάννου	
5	Παπαφώτη Ο.Τ. 230	Δήμος Αργινίου	Σιδηρ/κός Σταθμός
6	Κ. Παλαμά Ο.Τ. 216	Οδός Ηλιού	Αποθήκες Παπαπέτρου
7	Μπαϊμπά-Γρίβα Ο.Τ. 114	Ι. Χατζή	
8	Α. Κέντρου 1 Ο.Τ. 179	Σκαλίγκου	
9	Ι. Σταΐκου 6, Ο.Τ. 68	Α/φοί Τζούρου	
10	Σκαλτσοδήμου Ο.Τ. 62	Δήμος Αργινίου	Δημοτική Αγορά
11	Παπαστράτου 47 Ο.Τ. 60	Λένα Μπαμπάτσικου	
12	Παπαστράτου 71 Ο.Τ. 23	Αρβανίτη	
13	Χ. Τρικούπη Ο.Τ. 187	Φάρου	Κατοικία Μ. Δημάδη
14	Παπαϊωάννου 24 Ο.Τ. 198	Καβαδία	
15	Παπακώστα Ο.Τ. 117	Σχολική Εφορεία	Δ' Δημοτικό Σχολ.
16	Τέρμα Παπαστράτου Ο.Τ. 553	Σχολική Εφορεία	Παπαστρά- τεια Εκπαιδ.
17	Σταΐκου-Κακαβιά Ο.Τ. 65	Χρ. Καρασούλα	
18	Πλατεία Ειρήνης	Γ. Σιδέρης- Τσίλιου	

19	Σταΐκου 37 Ο.Τ. 63	Ν. Αγγελόπουλος	
20	Παναγοπούλου Ο.Τ. 117	Παναγόπουλου	Καπναπο- θήκες

Ιλιού Μέλαθρον. Η οικία που έχτισε στην Αθήνα ο Ερνέστος Τσίλερ για τον Ερρίκο Σλήμαν, σε αναγεννησιακό ρυθμό.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

1. Ιδιοκτησία Ελένης Φαφούτη-Ξηντάρα, οδός Μπαϊμπά

Δώροφο, λιθόκτιστο κτίριο, με αποκλειστικά και εκλεκτικιστικά στοιχεία, εξαιρετικής αισθητικής ποιότητας. Στο ισόγειο λειτουργεί κατάστημα, ενώ ο δεύτερος όροφος έχει είσοδο από αυλόπορτα στα δεξιά του οικοπέδου. Η πρόσοψη του κτιρίου διακρίνεται σε τρία μέρη. Το κεντρικό, που προβάλλει, τονίζεται από έναν εξώστη με χαρακτηριστικό κιγκλίδωμα και μαρμάρινα φουρούσια. Τα ανοίγματα είναι τοποθετημένα σε κατακόρυφους άξονες, συμμετρικά. Η είσοδος του ισόγειου βρίσκεται στα δεξιά και περιβάλλεται από «τραβηχτά» πλαίσια, προεξέχον γείσο με γεισίποδες, ανθέμια στα υπέρθυρα και στα φαντώματα των ποδιών. Πεσσοί από εμφανή ισοδομή ορίζουν τις ακμές των προσώπων όπως και τα μεταξύ των ανοιγμάτων διαστήματα. Το διαχωριστικό γείσο των δύο ορόφων είναι προεξέχον και περιμετρικό. Στην απόληξη των προσώπων υπάρχει «τραβηχτή» οδοντωτή ταινία και γείσο ενώ η επίστεψη ολοκληρώνεται από συμπαγές στηθαίο με πλάγια απλής μορφής. Στην πλαγία όψη το γείσο της επίστεψης κοσμεύεται από ακροκεράμους. Τέλος, στην πρόσοψη υπάρχει δίφυλλη ταμπλαδωτή θύρα ισόγειου με σιδερένια τζαμιλίκια, η οποία περιβάλλεται από πεσσοί και χαρακτηριστικό υπέρθυρο.

Το κτίριο βρίσκεται σε κεντρικό σημείο της πόλης και περιβάλλεται από αυλή με φοίνικα. Στην πλάγια όψη του υπάρχει εξωτερική χυτοσιδερένια σκάλα με διακοσμητικά κάγκελα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το εσωτερικό του κτιρίου, όπου υπάρχουν τοιχογραφίες. Το κτίριο προτείνεται για Μουσείο του Δήμου.

2. **Ιδιοκτησία Παναγόπουλου, πλατεία Συντριβανίου**

Διώροφο, γωνιακό, νεοκλασικό κτίριο με εκλεκτικιστικά στοιχεία. Ο κεντρικός άξονας τονίζεται από τον εξώστη που φέρει νεοκλασικού τύπου κιγκλίδωμα, με περίτεχνο σχέδιο και μαρμάρινα φουρούσια. Το κεντρικό τμήμα της πρόσοψης περιβάλλεται από παραστάδες με επίκρανα κορινθιακού ρυθμού και επιστέφεται από τύμπανο με κρατήρες εκατέρωθεν. Τα ανοίγματα είναι συμμετρικά, φέρουν γείσο και γεισίποδες.

Η πόρτα της εισόδου είναι ταμπλαδωτή και τα κουφώματα γαλλικού τύπου. Η απόληξη γίνεται με φρίζα και προεξέχον περιμετρικό γείσο. Βρίσκεται στο κέντρο της πόλης. Στο ισόγειο του κτιρίου βρίσκεται η Τράπεζα Πίστωσης.

3. **Αποθήκες καπνού, ιδιοκτησίας Παπαστράτου, πλατεία Συντριβανίου**

Μεγάλο συγκρότημα των αρχών του αιώνα, γωνιακό διώροφο που δεσπόζει με τον όγκο του και τη μορφή του επί της πλατείας. Βρίσκεται στην πλατεία Συντριβανίου και έχει χαρακτηριστική περιφραξη με διακοσμητικό σιδερένιο κιγκλίδωμα.

Αποτελείται από δύο τμήματα. Το γωνιακό είναι χαμηλότερο, κυβικού σχήματος ενώ το νεώτερο ογκωδέστερο, με μεγάλα συμμετρικά ανοίγματα εν σειρά.

Το πρώτο έχει ομοιόμορφες όψεις με τον εξώστη στον κεντρικό άξονα ο οποίος περιβάλλεται από πεσσούς και τονίζεται από τοξωτό στηθαίο στην επίστεψη. Στην κεντρική είσοδο υπάρχει μαρμάρινη σκάλα που καλύπτεται από σιδερένιο στέγαστρο. Η εξώπορτα είναι ταμπλαδωτή, περίτεχνη.

Το δεύτερο (μεσαίο) κτίριο χαρακτηρίζεται από τη ρυθμική διαδοχή των ανοιγμάτων (παραθύρων) σε όλο το μήκος της πρόσοψης. Τα παράθυρα του ορόφου έχουν τοξωτά υπέρθυρα.

Το κτίριο προτείνεται από τον Δήμο για τη στέγαση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

4. **Ιδιοκτησία Παπαϊωάννου, οδός Μακρή**

Διώροφο, νεοκλασικό κτίριο με κήπο. Οι όψεις έχουν συμμετρικά ανοίγματα, τα οποία στο ισόγειο

περιβάλλονται από απλά πλαίσια ενώ στον όροφο έχουν παραστάδες με επίκρανα και υπέρθυρα με προεξέχον γείσο. Προς το δρόμο υπάρχει εξώστης με χαρακτηριστικό κιγκλίδωμα και φουρούσια. Στην επίστεψη υπάρχει «τραβηχτή» φρίζα, γείσο και αέτωμα στο κεντρικό τμήμα πάνω από τον εξώστη. Η θύρα του κήπου είναι σιδερένια με ροζέτες και περιβάλλεται από παραστάδες με ανθέμια.

5. **Ο παλιός σιδηροδρομικός σταθμός (1898)**

Πέτρινο κτίσμα, αποτελούμενο από τρία μέρη. Το κεντρικό είναι διώροφο, ενώ τα δύο πλευρικά ισόγεια, κεραμοσκεπή. Τα ανοίγματα είναι συμμετρικά και περιβάλλονται από εμφανείς γωνιολίθους. Οι θύρες του ισόγειου είναι ταμπλαδωτές με φεγγίτες.

Το κτίριο αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της αρχιτεκτονικής που εφαρμόστηκε στους σιδηροδρομικούς σταθμούς κατά το τέλος του 19ου αιώνα. Παραχωρήθηκε από τον ΟΣΕ στον Δήμο Αγρινίου, ο οποίος στεγάζει εκεί το Πνευματικό του Κέντρο.

6. **Αποθήκες καπνού Παπαπέτρου**

Κτίριο του Μεσοπολέμου μεγάλης επιφάνειας, με επιρροές από τη γερμανική αρχιτεκτονική, τετραώροφο, λιθόκτιστο με τσιμεντένια chaînage. Βασικό χαρακτηριστικό του είναι η διαμόρφωση της κεντρικής εισόδου που καταλαμβάνει το ύψος του κτιρίου. Γειτνιάζει με το σιδηροδρομικό σταθμό και πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για στέγαση υπηρεσιών.

7. **Οικία Ι. Χατζή, οδός Μπαϊμπά και Γρίβα**

Γωνιακό, διώροφο κτίριο, κτισμένο από πέτρα τοπικής προέλευσης, από τα τελευταία δείγματα της αρχιτεκτονικής αυτού του τύπου. Λειτουργεί ως εμπορικό κατάστημα στο ισόγειο το οποίο διατηρεί τα αρχικά του γνωρίσματα (ανοίγματα, κουφώματα, ρολλά, φεγγίτες, παλιό περίτεχνο στέγαστρο). Στον όροφο υπάρχει κεντρικός εξώστης σε κάθε πλευρά, με χαρακτηριστικό κιγκλίδωμα και συμμετρικά ανοίγματα με λεππά αετώματα στα υπέρθυρα. Βρίσκεται σε κεντρικό σημείο της πόλης και έχει εσωτερική διακόσμηση στις οροφές.

8. **Ιδιοκτησία Σκαλίγκου, κεντρική πλατεία**

Διώροφο, γωνιακό κτίριο. Στο ισόγειο λειτουργεί κατάστημα που, ενώ έχει υποστεί σημαντικές αλλοιώσεις στα ανοίγματα, διατηρεί μεταλλικό στέγαστρο εξαιρετικής αισθητικής που αντιστηρίζεται με μεταλλικά φουρούσια. Υπάρχουν εξώστες στον όροφο με κίονες και κιονόκρανα. Η επίστεψη γίνεται από

στηθαίο με διάκενα το οποίο σχηματίζει ένα είδος τυμπάνου πάνω από τον κεντρικό περίβολο.

Βρίσκεται στην κεντρική πλατεία και στέγαζε το Γερμανικό Φρουραρχείο επί Κατοχής, έχει φιλοξενήσει διάφορους ηγέτες κατά την παραμονή τους στην πόλη, και εκεί υπογράφηκε η απελευθέρωση του Αγρινίου το 1944.

9. **Ιδιοκτησία Αφών Τζούρου, οδός Ι. Σταΐκου 6**

Μεγάλο γωνιακό διώροφο κτίριο των αρχών του αιώνα. Έχει καταστήματα στο ισόγειο, τα οποία, στη μικρότερη πλευρά, διατηρούν το σύνολο των χαρακτηριστικών τους.

Στον όροφο υπάρχουν συμμετρικά ανοίγματα σε μικρές αποστάσεις, εξώστες ορθογώνιοι και κυκλικοί με χαρακτηριστικό κιγκλίδωμα και φουρούσια. Η επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο που φέρει ακροκέραμους. Η είσοδος της κατοικίας στο κέντρο της μεγάλης πλευράς τονίζεται από παραστάδες και εξώστη σε πρόβολο.

10. **Δημοτική Αγορά Αγρινίου (1931), οδός Σκαλτσοδήμου**

Κτίριο πέτρινο με συμμετρικές διατάξεις αξόνων στην όψη του. Ο κεντρικός άξονας τονίζεται από την είσοδο και το αέτωμα. Τα ανοίγματα των όψεων πλαισιώνονται από πεσσούς με επίκρανα. Η επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο. Προορίζεται για πολιτιστικό κέντρο.

11. **Ιδιοκτησία Λ. Μπαμπάτσικου, οδός Παπαστράτου 47**

Κτίριο του Μεσοπολέμου με στοιχεία Art Nouveau. Ισόγειο κατάστημα, μεσαίος όροφος με χαμηλά τοξωτά ανοίγματα και τελευταίος όροφος με εξώστη. Στο ισόγειο υπάρχουν περίτεχνα δουλεμένες θύρες με στέγαστρα σε σχήμα πετάλων. Λεπτές στρογγυλές παραστάδες με γραμμωτά επίκρανα, ανάγλυφες διακοσμήσεις στις ποδιές των ανοιγμάτων και το χαρακτηριστικό τύμπανο, με διπλή απόληξη στην επίστεψη, δίνουν στο κτίριο έναν τελείως ιδιαίτερο χαρακτήρα.

12. **Ιδιοκτησία Αρβανίτη, οδός Παπαστράτου 71**

Τριώροφο κτίριο με νεοκλασικά στοιχεία. Υπάρχουν συμμετρικά ανοίγματα σε κάθετους άξονες στην κύρια όψη όπως και στα πλάγια. Στον όροφο υπάρχουν εξώστες με μαρμάρινα φουρούσια. Προεξέχοντα γείσα με γεισίποδες περιβάλλουν τα ανοίγματα του πρώτου ορόφου, ενώ παραστάδες με επίκρανα και επιστήλια περιβάλλουν τα ανοίγματα του

ισογείου. Οι επιφάνειες των όψεων είναι ισοδομικές, ενώ ένα συμπαγές στηθαίο με κολωνάκια ορίζει την επίστεψη.

13. **Ιδιοκτησία Φάρου, οδός Χ. Τρικούπη**

Πρόκειται για το σπίτι όπου έζησε η Μαρία Δημάδη, αγωνίστρια της Αντίστασης κατά την περίοδο της γερμανικής Κατοχής. Διώροφο, κεραμοσκεπές κτίριο με συμμετρικές διατάξεις στην όψη του. Υπάρχουν ανοίγματα απλής μορφής, εξώστες με χαρακτηριστικό κιγκλίδωμα και ανάγλυφα φουρούσια, επίστεψη με προεξέχον γείσο και «τραβηχτά» κυμάτια. Βλέπει σε κήπο με πυκνή βλάστηση.

14. **Ιδιοκτησία Καβαδία, οδός Ι. Παπαϊωάννου 24**

Τριώροφο κλασικό κτίριο με στοιχεία αρχιτεκτονικής Μεσοπολέμου. Η όψη χαρακτηρίζεται από συμμετρικά ανοίγματα σε κάθετους άξονες, στα μεταξύ των ανοιγμάτων διαστήματα υπάρχουν παραστάδες που τονίζουν την καθετότητα. Διακοσμητική γραμμική φρίζα στέφει τα ανοίγματα του δεύτερου ορόφου και «κλείνει» στις ακμές του κτιρίου που τονίζεται από ισοδομικούς πεσσούς.

15. **Δ' Δημοτικό Σχολείο (πρώην Παρθεναγωγείο)**

Αξιόλογο νεοκλασικό κτίριο, κεραμοσκεπές. Χτίστηκε στο τέλος του προηγούμενου αιώνα και λειτούργησε αρχικά ως Παρθεναγωγείο. Έχει μορφολογία ειδικού κτιρίου, δηλαδή στοά με πεσσούς η οποία έχει δύο συμμετρικούς κτιριακούς όγκους με αετώματα απλής μορφής και παραστάδες με επίκρανα. Υπάρχουν δίλοβα ανοίγματα μεγάλου ύψους και περιμετρικό προεξέχον γείσο.

16. **Παπαστράτεια Εκπαιδευτήρια**

Σχολικό κτίριο της εποχής του Μεσοπολέμου κτισμένο κατά τα πρότυπα του Μοντέρνου κινήματος. Τα ανοίγματα και τα γείσα τους τονίζουν την οριζόντια διάσταση των όγκων. Κτισμένο με εμφανή λιθοδομή έχει ένα χαρακτηριστικό πρόστυλο με εξώστη.

17. **Ιδιοκτησία Χρ. Καρασούλα, οδός Σταΐκου και Κακαβιά**

Διώροφο, γωνιακό κτίριο, κεραμοσκεπές. Στο ισόγειο λειτουργεί κατάστημα, το οποίο έχει υποστεί σοβαρές μορφολογικές αλλοιώσεις. Έχει συμμετρικά ανοίγματα τα οποία στέφονται από προεξέχον γείσο και γεισίποδες, εξώστες με χαρακτηριστικό κιγκλίδωμα και μεταλλικά φουρούσια.

18. **Ιδιοκτησία Τσίλιου, πλατεία Ειρήνης**

Διώροφο νεοκλασικό κτίριο. Στο ισόγειο υπάρχει κατάσταση και η είσοδος του ορόφου, ταμπλαδωτή με ανοιγόμενα τζαμιλίκια. Στον όροφο υπάρχουν συμμετρικά ανοίγματα με πλαίσια, προεξέχον γείσο και γεισίποδες. Η επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο, «κυμάτια» και στηθαίο με κολωνάκια. Περίτεχνο στέγαστρο καλύπτει το χώρο του ισογείου.

19. **Ιδιοκτησία Ν. Αγγελόπουλου, οδός Ι. Σταΐκου**

33

Διώροφο νεοκλασικό κτίριο με σοφίτα στη θέση του αετώματος, συμμετρικά ανοίγματα, εξώστη με χαρακτηριστικό κιγκλίδωμα και μαρμάρινα ανάγλυφα φουρούσια. Μεταλλικό στέγαστρο απλής μορφής καλύπτει τον χώρο του ισογείου, όπου υπάρχει κατάσταση και ταμπλαδωτή εξώπορτα με φεγγίτη και ανοιγόμενα τζαμιλίκια.

20. **Αποθήκες καπνού Παναγόπουλου, οδός Παναγόπουλου**

Μεγάλο τριώροφο κτίριο με υπόγειο το οποίο έχει χαρακτηριστικές θύρες εισόδου. Απλής μορφολογίας, με συμμετρικά ανοίγματα και δέση από λαξευτή πέτρα, έχει νεοκλασικού τύπου πόρτες με πλαίσιο από γωνιόλιθους και επιστήλιο.

Η Διεύθυνσή μας, για λόγους πολεοδομικούς, αρχιτεκτονικούς και αισθητικούς, θεωρεί απαραίτητο τον χαρακτηρισμό των 20 κτιρίων του θέματος, στο Αγρίνιο, ως διατηρητέων.

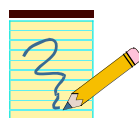
Με τον χαρακτηρισμό τους, οι ιδιοκτήτες μπορούν να επωφεληθούν από κίνητρα που έχει θεσπίσει η Πολιτεία για τα διατηρητέα κτίρια, όπως η δανειοδότηση για την επισκευή τους, η μεταφορά του συντελεστή δόμησης, οι φορολογικές ελαφρύνσεις κλπ.

Ύστερα από τα παραπάνω, η Διεύθυνσή μας προτείνει την σύνταξη Υπουργικής Απόφασης βάσει του άρθρου 4, §2 του ΓΟΚ / 85 με το εξής περιεχόμενο:

1. Χαρακτηρίζονται ως διατηρητέα τα κτίρια που βρίσκονται στο Αγρίνιο, όπως αυτά αναφέρονται με αύξοντα αριθμό στον παραπάνω πίνακα και είναι σημειωμένα με διαγράμμιση και τον αντίστοιχο αριθμό στα συνημμένα στην απόφαση αυτή (...) τοπογραφικά γράμματα σε κλίμακα 1:1000 γιατί πρόκειται για κτίρια με ευρύτερο αρχιτεκτονικό και μορφολογικό ενδιαφέρον.
2. Στα χαρακτηριζόμενα ως διατηρητέα κτίρια απαγορεύεται κάθε αφαίρεση, αλλοίωση ή κατα-

στροφή των επί μέρους αρχιτεκτονικών και διακοσμικών στοιχείων τους.

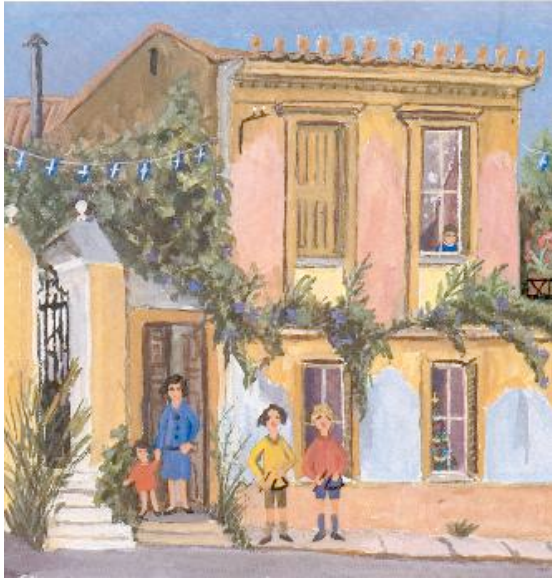
3. Επιτρέπεται η επισκευή, ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων, η στατική ενίσχυση και η εσωτερική διαρρύθμιση των κτιρίων εφόσον δεν αλλοιώνεται ο γενικός αρχιτεκτονικός χαρακτήρας τους.
4. Απαγορεύεται η τοποθέτηση κάθε είδους επιγραφών και διαφημίσεων σε οποιαδήποτε θέση των κτιρίων. Επιτρέπεται μόνο η τοποθέτηση επιγραφών μικρών διαστάσεων που πληροφορούν για τυχόν χρήση των χώρων τους.
5. Για οποιαδήποτε επέμβαση στο εξωτερικό και εσωτερικό του διατηρητέου κτιρίου όπως και για την τοποθέτηση επιγραφών απαιτείται η έγκριση της Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ).

ΘΕΜΑΤΑ

Παράδοση και σύγχρονη ζωή

1. Κάποιο αξιόλογο κτίριο κοντά στη γειτονιά σας προορίζεται να κατεδαφιστεί ή να πωληθεί. Σε μια επιστολή σας προς τη δημοτική αρχή της πόλης απευθύνετε έκκληση για τη διάσωσή του. Εξηγήστε τους λόγους της πρωτοβουλίας σας και προτείνετε τρόπους αξιοποίησής του. (500-600 λέξεις)
2. Κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών σας διακοπών επισκεφθήκατε κάποιο παραδοσιακό οικισμό. Περιγράψτε στους συμμαθητές σας τις εντυπώσεις σας και παροτρύνετε τους να τον επισκεφθούν. Η εισήγησή σας προορίζεται να αναγνωσθεί στην τάξη, στα πλαίσια σχετικής εργασίας. (500-600 λέξεις)
3. Εντοπίστε κάποιο από τα παλιά κτίρια της πόλης σας που προτάθηκε να χαρακτηρισθεί ως διατηρητέο. Φωτογραφίστε το και περιγράψτε τα αρχιτεκτονικά του στοιχεία. Έπειτα ασχοληθείτε με τη σημερινή του χρήση ή κατάσταση: είναι ικανοποιητική ή οδηγεί στην κατάρρευση; Πώς θα μπορούσε να σωθεί; Η εργασία σας προορίζεται για τη σχετική στήλη της σχολικής εφημερίδας. (500-600 λέξεις)
4. Οι πολυκατοικίες εξαφανίζουν τα παλιά κτίρια. Ετοιμάστε ένα σχετικό άρθρο για κάποια τοπική εφημερίδα, με γενικό θέμα «Η μνήμη της πόλης». Μιλήστε για τη σημασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και για τη σχέση της με τον πολιτισμό και την καθημερινή ποιότητα ζωής των πολιτών. (500-600 λέξεις)

Παλιά κατοικία με νεοκλασικά στοιχεία.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το *Οδοιπορικό* (Σεγιάχατναμέ) του μεγάλου Τούρκου περιηγητή του 17ου αιώνα **Εβλιά Τσελεμπί**. Ο Εβλιά περιόδευσε στον ελληνικό χώρο από το 1667 ως το 1670, καταγράφοντας τις εντυπώσεις του αλλά και πολύτιμες πληροφορίες ιστορικού και λαογραφικού ενδιαφέροντος. Την Αθήνα την επισκέφθηκε τον χειμώνα του 1668 και κοντά στην αρχαία αγορά θαύμασε ένα πολύ ιδιαίτερο κτίριο: τον *Πύργο των Αέρηδων* ή απλά *Αέρηδες*, έργο του Ανδρόνικου από την Κύρρο (~150 π.Χ.), το οποίο στην αρχαιότητα λειτουργούσε ως υδραυλικό και ηλιακό ωρολόγιο. Το αρχαίο αυτό οικοδόμημα σώζεται ακόμη και σήμερα.

Στο Εφλατούν Τσαντιρί, τόπο όπου συχνάζουν οι σοφοί.

Είδα κι άλλα πολλά σπουδαία στην πόλη των Αθηνών. Αξίζει όμως να μιλήσω για κάτι ακόμη, που όποιος ταξιδιώτης αξιώθηκε να το δει θα πρέπει να αισθάνθηκε ευτυχισμένος. Κοντά στο Εσκή Τζαμί υπάρχει ένα αρχαίο οικοδόμημα, που η παράδοση το θέλει τόπο συνάντησης των σοφών και που το ονομάζουν: *Εφλατούν Τσαντιρί*.¹

Πρόκειται για μικρό κτίριο, εξολοκλήρου πέτρινο, και είναι αφιερωμένο στους οκτώ ανέμους. Ορθώνεται πάνω σε βάση που σχηματίζει τρία σκαλιά και αποτελείται ουσιαστικά από έναν οκταγωνικό

κλειστό τοίχο. Στην κορυφή του τοίχου κάθε πλευράς υπάρχει κι ένα ολόσωμο άγαλμα ανθρώπου, ανάγλυφο στον τοίχο, που κρατάει στα χέρια του το σύμβολο ενός από τους ανέμους του ανεμολογίου. Από τα οκτώ αυτά αγάλματα, τα μισά παριστάνουν άντρες και τα υπόλοιπα γυναίκες. Οι αρσενικοί άνεμοι έχουν μορφή ωραίων αγοριών (με πρόσωπα που αστράφτουν σαν το φεγγάρι) και οι θηλυκοί, όμορφων γυναικών. Τον άνεμο του άστρου, της όστριας, τον μαίετρο και τον λεβάντε τους παριστάνουν άντρες και τους υπόλοιπους γυναίκες. Και τα οκτώ αγάλματα — δείγματα εξαιρετικής τέχνης — είναι στραμμένα προς την κατεύθυνση του ανέμου που το καθένα απεικονίζει.

Ο θόλος του είχε σχήμα πολυγωνικής σκηνής. Το εσωτερικό της σκηνής — όπως τη βλέπουμε και σήμερα — σχηματίζει θόλο δώδεκα εδρών. Κάθε έδρα, που στηρίζει το θόλο, είναι στήλη λευκού μαρμάρου που αναπαριστάνει κι ένα ζωάκι του ζωδιακού κύκλου, ζωγραφισμένο με υπέροχο τρόπο. Η στήλη που είναι αφιερωμένη στον αστερισμό του Κριού, εικονίζει τη φωτιά του Άρη. Αυτή του Ταύρου, την ομορφιά της Γης. Εκείνη των Διδύμων, το γαλάζιο αέρα του Ερμή. Του Καρκίνου, το γαλανό της Σελήνης. Του Λέοντα, το φλογερό Ήλιο. Της Παρθένου, το γαιώδες χρώμα του Ερμή. Του Ζυγού, το ουρανό των λουλουδιών. Του Σκορπιού, το κυανό του Άρη. Του Τοξότη, την πύρινη απόχρωση του Δία. Του Αιγόκερου, το χωμάτινο του Κρόνου. Και, τέλος, του Υδροχόου και των Ιχθύων, το γλαυκό, αντίστοιχα, του Κρόνου και του Δία. Και οι δώδεκα στήλες που περιγράφουν την επίδραση των επτά πλανητών στους αστερισμούς, είναι κατασκευασμένες από μονοκόμματο μάρμαρο.

Στην κορυφή του θόλου υπάρχει μια λεπτή σιδερένια στήλη. Και λένε πως — στην εποχή των αρχαίων — τοποθετούσαν εκεί έναν μαγικό καθρέφτη, όμοιο με το μαγικό καθρέφτη του Ισκεντέρ.² Αυτός είχε την ιδιότητα να κατοπτρίζει τους στρατούς των εχθρών της πόλης, ν' αντανάκλαει τις κινήσεις τους και να προδίνει τη δύναμή τους σε αξιωματικούς και οπλίτες. Τη στήλη την είδα κι εγώ να στέκεται στη θέση της. Μόνο που — μετά από τόσους αιώνες — δεν υπάρχει πια ο καθρέφτης.

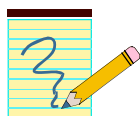
Η ίδια αρχαία παράδοση αναφέρει πως οι σοφοί (που κάποτε μαζεύτηκαν σ' αυτόν τον τόπο), δημιούργησαν έργα αξιοθαύμαστα, που στα μάτια των σημερινών ανθρώπων μοιάζουν υπεράνθρωπα και υπερφυσικά. Πραγματικά, σαν αναλογιστεί κανείς τα κατορθώματα εκείνων, σαστίζει. Χτίσανε τα υπέροχα αυτά κτίρια, τα φιλοτέχνησαν με τα απaráμιλλης τέχνης αγάλματα και κατάφεραν ν' απαλλάξουν την πόλη από κάθε κατάρα του Θεού. Αυτός είναι ο λόγος που η Αθήνα δεν είχε ποτέ επιδημία χολέρας.

¹ *Εφλατούν Τσαντιρί* = η Σκηνή του Πλάτωνα.

² *Ισκεντέρ* = η μουσουλμανική ονομασία του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Ενώ από την περιοχή έχουν εξαφανιστεί τα δηλητηριώδη ερπετά και τα καταραμένα τρωκτικά.

Ο ταπεινός εγώ αμαρτωλός που περιηγούμαι τα έθνη κι έχω γυρίσει και τις επτά χώρες που βρίσκονται στο τέταρτο του κατοικημένου κόσμου· εγώ, που αξιώθηκα να δω: τη Ρώμη της Ιταλίας, το Ουστουργόν Χισάρ, τη Βιέννη και το Άμστερνταμ της Ολλανδίας, ομολογώ πως πουθενά αλλού δεν είδα τόσο πολλά και τέτοια αριστουργήματα, που να μπορούν να παραβληθούν μ' αυτά εδώ. Πιστεύω λοιπόν πως κανείς από τους περιηγητές του κόσμου δε θα πρέπει να λείπει πως είναι κοσμογυρισμένος, αν δεν έχει επισκεφθεί την πόλη των Αθηνών.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Ε. Τσελεμπί, «Στο Εφλατούν...»

1. Ποια είναι το αντικείμενο της περιγραφής που περιέχεται στο παραπάνω απόσπασμα και ποια τα γενικά χαρακτηριστικά του;
2. Με ποια σειρά οργανώνονται οι λεπτομέρειες της περιγραφής και για ποιο λόγο ακολουθείται η συγκεκριμένη σειρά;
3. Στην τελευταία παράγραφο ο συγγραφέας διατυπώνει έναν συλλογισμό. Διακρίνετε τα στοιχεία του (προκείμενες-συμπέρασμα) και το είδος του (επαγωγικός-παραγωγικός-αναλογικός). Δικαιολογήστε την απάντησή σας.
4. Εντοπίστε στο κείμενο τέσσερα στοιχεία που μας επιτρέπουν να γνωρίσουμε καλύτερα τον αφηγητή και την εποχή του (1668).
5. Το Μαθητικό Συμβούλιο του σχολείου σας είχε την έμπνευση να συγκεντρώσει γραπτές προτάσεις για τις εκδρομές της επόμενης χρονιάς. Έχοντας διαβάσει το παραπάνω κείμενο υποβάλετε μια πρόταση για επίσκεψη στο αναφερόμενο κτίριο τεκμηριώνοντάς τη και υποστηρίζοντάς τη με τα κατάλληλα επιχειρήματα (400-500 λέξεις).